

Az EK-jog területi hatálya

Adalékok a Közös Piac jogi földrajzához*

✉ Szécsényi László egyetemi adjunktus, Janus Pannonius Tudományegyetem (Pécs)

Bevezetés

A közösségi jog területi hatályának kérdésével a hazai szakirodalom szinte egyáltalán nem foglalkozott. Pedig az Európai Közösség (EK) határainak megrajzolása több, mint egyszerű földrajz-feladvány: a Közösség földrajzi területe ugyanis a közösségi jog alkalmazásának területi hatályát is kijelöli egyben. Ezek a határok a látszattal ellentétben nem egy homogén területet öveznek, hanem *enklávékkal* és *exklávékkal* szabdalta európai és Európán kívüli vidékeket.

Az EK területének képzeletbeli körbejárását nemcsak a tagállamok múltjából eredő változatos és gazdag területi sajátosságok teszik érdekessé, hanem az a körülmény is, hogy a közösség területe a különböző integrációs szinteken eltérő képet mutat. Ezért nemcsak a *horizontális* területi viszonyok feltérképezésére van szükség, hanem az integráció egyes szintjeihez kapcsolódó *vertikális* területi eltérések kimutatására is.

Honnan eredeztethetők a Közösség területére vonatkozó szabályok? Van-e a Közösségnek jogi értelemben vett területe? Európai-e egyáltalán az Európai Közösség? Földrajzi szemlélnk során ezeket és ezekhez hasonló kérdéseket kell megválaszolnunk.

I.

A Közösség területének szabályozása

A közösségi jog területi hatályát az *EK-Szerződés (EKSz)* 227. Cikke határozza meg.

A 227. Cikk (1) bekezdése szerint „ez a szerződés a Belga Királyságra, a Dán Királyságra, a Német Szövet-

ségi Köztársaságra, a Görög Köztársaságra, a Spanyol Királyságra, a Francia Köztársaságra, Írországra, az Olasz Köztársaságra, a Luxemburgi Nagyfejedelemségre, a Holland Királyságra, a Portugál Köztársaságra, és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára érvényes.”

A 227. Cikkben megrajzolt terület - kis eltérésekkel - *azonos az EK vámterületével*. Az EGK vámterületét eredetileg a Tanács 1496/68. sz., a Közösség vámterületének meghatározásáról szóló rendelete (1968. szeptember 27.), ezt követően a Tanács 2151/1981. sz. (EGK) rendelete határozta, ma pedig a Vámkódex¹ 3. Cikkének (1) bekezdése határozza meg.

A 227. Cikk a Szerződés alkalmazási területének meghatározásakor *különbséget tesz a tagállamok területe* [(1) bekezdés] és az azokkal különleges jogviszonyban álló (függő) területek között. Ez utóbbiak közé a francia tengerentúli megyék [(2) bekezdés], a tengerentúli országok és felségterületek [(3) bekezdés], azok az európai felségterületek, melyek külkapcsolataiért valamely tagállam felelős [(4) bekezdés], és néhány különleges területi rezsim [(5) bekezdés] tartozik.

II.

A tagállamok felségterülete

1. A tagállamok területe általában

Magának a Közösségnek *nincs saját felségterülete*, a 227. Cikk is csak a tagállamok felségterületére utaló rendelkezést tartalmaz.² A 227. Cikk (1) bekezdése eredetileg a Belga Királyságot, a Holland Királyságot, a Luxemburgi Nagyfejedelemséget, a Francia Köztársaságot,

* A tanulmány az OTKA támogatásával készült (Sz.L.)

¹ Az EK vámkódexe a Tanács 2913/92. (EGK) sz. rendeletében (1992. október 12.) került megállapításra. Lásd Hiv. I. L 302, 1992. 10. 19. A hivatkozott rendelkezést legutóbb módosította a Norvég Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Köztársaság belépésének feltételeiről és az Európai Uniót létrehozó szerződések kiigazításáról szóló Okmány [I. Függelék, XIII. Vámok és adók, A. Vámok, I. A vámkódex módosítása.]

² Hummer, in Grabitz/Hilf, Kommentar zur Europäischen Union, München, Art. 227. Rdnr. 1.

a Német Szövetségi Köztársaságot és az Olasz Köztársaságot nevezte meg. A felsorolás 1972-ben a belépő Nagy-Britanniával, Írországgal és a Dán Királysággal, 1979-ben a Görög Köztársasággal, 1985-ben a Spanyol Királysággal és a Portugál Köztársasággal, 1995-ben pedig az Osztrák Köztársasággal, a Finn Köztársasággal és a Svéd Királysággal bővült.

Az (1) bekezdés a tagállamokat azok nemzetközi jogi jogalanyiságára utalva hivatalos formában sorolja fel. A nemzetközi jog az államminőség elnyeréséhez többek között az államhatalomnak egy földrajzilag körülhatárolt területen történő érvényesítési képességét követeli meg. Azt a kérdést pedig, hogy egy adott állam felségjogait mely területen érvényesít(het)i, a belső alkotmányjogi szabályozás alapján lehet meghatározni. Ez azt is jelenti, hogy a Szerződés a tagállamokra nézve államterületük esetleges megváltozására tekintet nélkül alkalmazandó. *Ha egy tagállam területe megváltozik, vele együtt változik a Közösség területe is.*³ A tagállamok felségterületének az EK területére automatikusan kiható változásától élesen meg kell különböztetni az EKSz alkalmazási területének valamely tagállam felségterületének megváltozása nélkül történő módosulását, amire például Grönland „kilépésekor” került sor.

További alapvető körülmény, hogy sem a csatlakozások, sem a kilépések nem változtatnak az Európai Közösségek nemzetközi jogi identitásán.⁴ Hasonlóképpen nincs kihatással a tagállamok nemzetközi alanyiságára és annak közösségi tagságára az államforma vagy a kormányforma megváltozása sem. Ettől függetlenül kétségtelenül problémák adódnának, ha valamely tagállamban a jogállami, demokratikus kormányzati rendszert és a piacon alapuló gazdasági rendszert totális, emberi jogokat sértő, tervgazdaságon alapuló rendszer váltaná fel.⁵

Az államok felségterülete, melyre a 227. Cikk a Szerződés területi hatályának meghatározásakor utal, a nemzetközi közjogi szabályozásból vezethető le. A felségterület eszerint átfogja:

- a) a szárazföldet, ideértve a hasznosítható földalatti területet;
  - b) a tengeri felségvizeket (belvizek és parti tenger, tengeri alapot)⁶
  - c) az ezek feletti légteret,
- mely összetevők tényleges terjedelmét a nemzetközi jog pontosan körülírja, ezekre itt nem térünk ki.⁷

2. A Közösség mint egységes vámterület

A 9. Cikk szerint a Közösség alapja a vámunió. A vámunió területe lényegében a tagállamok felségterületéből áll. A vámterület tényleges határai azonban a tagállamok által a Szerződés aláírása előtt megkötött nemzetközi szerződések miatt eltérhetnek a tagállamok államterületének határaitól.

A Vámkódex 3. Cikkének (1) bekezdése a vámterület földrajzi határainak meghatározásakor elsősorban a tagállamok (európai) területére épít, bizonyos területeket azonban kivesz a közösségi vámterületből (*exklávék*). Eszerint a Közösség vámterületéhez tartozik a Belga Királyság területe; a Dán Királyság területe Feröer és Grönland kivételével; a Német Szövetségi Köztársaság területe Helgoland szigete és Büsingen területének kivételével; a Görög Köztársaság területe; a Spanyol Köztársaság területe Ceuta és Melilla kivételével; a Francia Köztársaság területe a tengerentúli országok és területek kivételével; Írország területe; az Olasz Köztársaság területe kivéve Livigno und Campione d'Italia községeket, a Luganoi tónak a part és a Ponte Tresa és Porto Ceresio közötti övezet politikai határa közötti olasz területet; a Luxemburgi Nagyhercegség területe; a Holland Királyság európai területe; az Osztrák Köztársaság területe; a Portugál Köztársaság területe; a Finn Köztársaság területe az Åland-szigetek kivételével, kivéve ha az EKSz. 227. Cikk (5) bekezdése szerinti nyilatkozat megszületik; a Svéd Királyság területe; Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának területe, továbbá a Csatorna-szigetek és Man szigete.

A 3. Cikk (2) bekezdése azokat a területeket sorolja fel, melyek nem tartoznak ugyan a tagállamok területéhez, de a tagállamok által megkötött megállapodások és szerződések következtében azok a Közösség vámterületéhez tartozónak minősülnek (enklávék). Így Németország vonatkozásában Ausztria csatlakozását megelőzően⁸ Jungholz⁹ és Mittelberg¹⁰ osztrák területei; Franciaország vonatkozásában a Monacoi Hercegség területe,¹¹ Olaszország vonatkozásában a San Marini Köztársaság területe¹². A német egység megteremtéséig sajátos helyzete volt az NDK-ból származó áruknak, melyekről a „Belnémet kereskedelemre és az azzal összefüggő kérdésekre vonatkozó jegyzőkönyv” rendelkezett.¹³ Eszerint az NDK az NSZK-hoz való viszonyában nem minősült

3 Vö. a mozgó szerződés határok elméletével, *Verdross/Sima*, Universelles Völkerrecht, 1984, 610. és 613.

4 *Hummer*, in *Grabitz/Hilf*, Kommentar zur Europäischen Union, Art. 227. Rdnr.

5 Vö. uo. Rdnr. 6-7.

6 A nemzetközi tengerjog és az EK viszonyáról lásd *Vitzthum*, Wolfgang Graf, Die Europäische Gemeinschaft und das Internationale Seerecht, Archiv des Öffentlichen Rechts, 111 (1986) 33. kk.

7 *Groeben/Thiesing/Ehlermann*, Kommentar zum EWG-Vertrag, Art. 227. Rdnr. 9-10.

8 A Belépési Okmány a Vámkódex (2) bekezdésének a) pontját hatályon kívül helyezte.

9 Az 1868. május 3-i szerződés (Bayrisches Regierungsblatt 1868, 1245.) alapján.

10 Az 1890. december 2-i szerződés (Reichsgesetzblatt 1891, 59.) alapján.

11 Az 1963. május 18-i szerződés (Journal officiel vom 27. September 1963, 8679.) értelmében.

12 Az 1939. március 31-i egyezmény (1939. június 6-i, 1220. sz. törvény).

13 A jegyzőkönyv szerint az NDK-ból származó áruk sem közösségi árunak, sem harmadik országból származó árunak sem minősültek, hanem speciális szabályozás alá estek. Vö. még 14/71. sz. ügy Slg. 1974, 899.; 23/79. sz. ügy Slg. 1979, 2789.; 12/88. sz. ügy, Slg. 1989, 2937.

harmadik országnak, hanem a közösségi vámterület része volt, de nem tartozott az EGK területéhez. A belnémet kereskedelem vámmentes, de bejelentés, ill. engedélyköteles volt.¹⁴

A 227. Cikk rendelkezését *speciális másodlagos közösségi jogi szabályok* is módosítják azok alkalmazásában. Így pl. a Bizottság 2730/79. sz. (EGK) rendelete 9. Cikkének (2) bekezdése szerint a rendelet alkalmazásában azokat a mezőgazdasági termékeket, melyek a Közösség földrajzi területéről, de harmadik ország vámterületéről származnak, úgy kell kezelni, mintha elhagyták volna a Közösség földrajzi területét. Ezzel szemben az olyan termékeket, melyek célállomása olyan terület, mely harmadik ország földrajzi területének részét képezi, de a Közösség vámterületéhez tartozik, úgy kell kezelni, mintha nem hagyták volna el a Közösség földrajzi területét. Livigno község nem minősül a Közösség földrajzi területének.¹⁵ A forgalmi adó harmonizációját célzó 6. (77/388/EGK) irányelv (1977. május 17.) 3. Cikke alapján az irányelv alkalmazásában belföld alatt az EKSz alkalmazási területét kell érteni, miként az a 227. Cikkben szabályozásra került. Nem minősülnek belföldnek azonban az alábbi területek: Helgoland szigete, Büsingen, Grönland, Livigno, Campione d'Italia, a Luganoi tó olasz felségterülete, a francia tengerentúli területek, Hagion Oros, a Kanári-szigetek, Ceuta, Melilla. Az Azori-szigetekre és Madeirára alacsonyabb adókulcsok érvényesek.¹⁶

3. Különleges esetek: Berlin, Grönland, Kanári szigetek, Ceuta és Melilla

3.1. Berlin

A Római Szerződések aláírásakor a Német Szövetségi Köztársaság jogfenntartása alapján kifejezetten kinyilvánította, hogy az Európai Gazdasági Közösség alapító szerződése (EGKSz) és az Európai Atomközösség alapító szerződése (EAKSz) Berlinre is kiterjed. Az Európai Szén- és Acélközösség alapító szerződésének aláírásakor (ESZAKSsz, 1951. április 18.) Németország még nem volt nemzetközi jogi értelemben teljesen cselekvőképes. Csak az 1965. évi Fúziós Szerződés (FSz) II. sz. mellékletében nyilvánította ki a Német Szövetségi Köztársaság, hogy a FSz és az ESZAKSsz is kiterjed Berlinre. A közösségi jog

Nyugat-Berlinben a szövetségesek jogainak tiszteletben tartására vonatkozó fenntartás mellett *volt* érvényben.¹⁷ Németország újraegyesítésével a „mozgó határok” nemzetközi jogi elve alapján a Szerződések alkalmazási területe a korábbi NDK területére (ESZAKSsz 79. Cikk, EGKSz 227. Cikk, EAKSsz 198. Cikk), a Közösségi jog hatálya pedig a teljes egységes német államterületre kiterjedt.¹⁸

3.2. Grönland

Grönland a Föld legnagyobb szigete az Atlanti óceán északi részén, melyet 896-ban normann hajósok fedeztek fel, s telepítettek be Izlandról kiindulva. 1261-től Norvégia, 1380-tól Dánia birtoka volt. 1721 és 1953 között dán gyarmat, 1953 óta pedig Dánia országrésze. Mivel 1979 májusáig Dánia szerves részét képezte, így a 227. Cikkben nem is került említésre. Az 1979-ben elnyert autonómia következtében kiírt 1982. február 23-i népszavazás a kilépés mellett döntött. Emiatt az EGK-Szerződés módosítására is szükség volt, amire az 1981. március 13-án került sor. Ez volt az első eset, hogy egy tagállam terület-részének kiválása miatt a közösségi jog alkalmazási területe úgy csökkent le, hogy a kiváló területre továbbra is a tagállam államterületének része maradt.¹⁹

3.3. Kanári szigetek, Ceuta és Melilla

A Kanári szigetek 13 vulkanikus szigetből álló csoport az Atlanti óceánon Afrika északnyugati partjai előtt. A rómaiak a „boldogok szigeteként” emlegették. A középkorban az arabok és franciák fedezték fel újra. 1496-tól spanyol terület, 1977-ben autonómiát kapott. Ceuta és Melilla Marokkó területébe ékelődő kikötővárosok Észak-Afrikában. Ceuta 1580, Melilla 1470 óta áll spanyol uralom alatt.

A felsorolt spanyol felségterületekre vonatkozó speciális szabályokat az 1985. évi Belépési Egyezmény 25. és 155. Cikkei, továbbá a csatolt 2. sz. jegyzőkönyv, illetve a 2. sz. jegyzőkönyvhöz fűzött közös nyilatkozat tartalmazza.²⁰ Ezek szerint az elsődleges és a másodlagos közösségi jog is a 25. Cikk (2) és (3) bekezdésében meghatározott kivételes fenntartásokkal érvényes a Kanári szigetekre, Ceutára és Melillára. A (2) bekezdés szerint az EK-Szerződésnek és az ESZAK-Szerződésnek a szabad áruforgalomra, a vám- és kereskedelempolitikára vonatkozó rendelkezései a 2. sz. jegyzőkönyv szerint alkalmazhatók. A jegyzőkönyv pedig úgy rendelkezik, hogy a

14 Hummer, in Grabitz/Hilf, Kommentar zur Europäischen Union, Art. 227. Rdnr. 23.

15 A rendelet szövegét lásd Hiv. I. L 317/1, 1979. december 12.

16 A rendelet szövegét lásd Hiv. I. L 145/1, 1977. június 13. Vö. Hummer, Rdnr. 26-28.

17 A Berlin-kérdés EK-jogi vonatkozásaihoz lásd Hummer, Rdnr. 29-38.; Oppermann, 79.; Jahn, Die Europäische Wirtschaftsgemeinschaft und Berlin, EuR 1972, 232. kk.; Schramm, Die Einbeziehung Berlin in die EG, 1985.; Schumacher, Die Eingliederung von Berlin-West in den Hoheitsgebiet der EG, EuR 1980, 183. kk.

18 Lásd a Bizottság 1990. szeptember 27-i (90/481/EGK) határozatát a német egységgel kapcsolatos ideiglenes intézkedésekről.

19 Hiv. I. 1985 L 29/1. A szerződés 1985. február 1-jén lépett hatályba. A 2-1. Cikk Grönlandnak tengerentúli területi státuszt kölcsönzött. Az EKSz szövegébe iktatott 136a Cikk szerint a 113-116. Cikkeket Grönlandra is alkalmazni kell a „Grönlandra vonatkozó különleges rendelkezésről szóló jegyzőkönyv” (Hiv. I. 1985 29/7) fenntartásainak kivételével. Grönland kiválása a vámterület és az áruk vámértéke szabályozásának korrekcióját igényelte, ami a Tanács 1985. 02. 06-i 319/85. sz. (EGK), ill. a Tanács 1985. 02. 06-i 319/85. sz. (EGK) rendeletével történt meg (lásd Hiv. I. 1985 L 34/32 és 34/33).

20 Hiv. I. L 302/27, 1985. 11. 15., 69., 400. és 482.

nevezett spanyol területek nem tartoznak a Közösség vámterületéhez.²¹

III. Függő területek

1. Algéria

Algériának a 227. Cikk (2) bekezdésében történő korábbi említése tárgytalanná vált. Algéria ugyanis az 1962. március 18-án kelt Eviani Egyezményel kivált a francia államközösségből és 1962. július 3-án függetlenné vált. Az EK 1976. április 26-án kooperációs megállapodást kötött Algériával.²²

2. A francia tengerentúli megyék

A francia tengerentúli megyéket (Départements d'Outre-Mer, DOM) élesen meg kell különböztetni a tengerentúli országok és területek (Territoires d'Outre-Mer, TOM) kategóriájától. A francia tengerentúli megyék a Közösség felségterületének részét képezik, míg a tengerentúli országok és területek a 131. Cikk értelmében sajátos társulási viszonyban állnak a Közösséggel. Francia tengerentúli megyének számít Guadeloupe, Guayana, Martinique és Réunion, ezek 1946. március 19-e óta a Francia Köztársaság területéhez tartoznak.²³ 1976-ban az addig TOM jogállású St. Pierre és Miquelon DOM státuszt kapott.²⁴ A 227. Cikk (2) bekezdése értelmében a DOM-területeken többek között az EK-Szerződésnek a szabad áruforgalomra, a mezőgazdaságra [a 40. Cikk (4) bekezdése kivételével], a szabad szolgáltatásforgalomra vonatkozó szabályai, továbbá a versenyszabályok is érvényesek.²⁵

3. A IV. függelékben felsorolt tengerentúli országok és felségterületek

Mivel az EK-Sz alkalmazási területe a tagállamok európai területére terjed ki, ezért sajátos szabályokra volt szükség a tagállamok gyarmati uralom alatt álló, Európán kívüli, függő területei vonatkozásában. Ezekre a terüle-

tekre nézve a 131. és kk. Cikkek egy különleges társulási rendszert vezettek be. A tengerentúli országok és felségterületek száma az 1958-ban megkezdődött önállósulási folyamatnak köszönhetően drasztikusan lecsökkent.²⁶ Függetlenségük elnyerése után ezek az államok egymással a Jaunde I (1963) és Jaunde II (1969) egyezményrel szövetségre léptek, majd a 238. Cikk alapján az 1985. évi Lomé-i Egyezményrel társultak a Közösséggel. Guinea példája alapján az Európai Bíróság leszögezte, hogy a tengerentúli országok és felségterületek függetlenségük elnyerése után nem részesedhetnek a 131. és kk. Cikkekben meghatározott társulási rendszer előnyeiből.²⁷ Az EK-Sz nem terjed ki azokra a IV. sz. függelékben fel nem sorolt tengerentúli országokra és felségterületekre sem, melyeket különleges viszony fűz Nagy-Britanniához.²⁸ Az egykori brit felségterület Hongkong sem a IV. sz. függelékben, sem az 1972. évi Csatlakozási Egyezmény VI. sz. függelékében nem kerül említésre.²⁹

4. Azok az európai felségterületek, melyek külkapcsolataiért valamely tagállam felelős [227. Cikk (4)]

A 227. Cikk (4) bekezdése, mely a fenti területekre a Szerződés alkalmazását írja elő, már az EGKSz aláírásakor tárgytalan volt, mert az utolsó ilyen terület, nevezetesen Saarland az 1956. október 27-i német-francia szerződés alapján Németország részévé vált.

Az 1972. évi Csatlakozási Egyezmény 28. Cikke szerint az EK-Sz *Gibraltárra* is alkalmazandó, az agrárpolitikára és az értéktöbbletadóra vonatkozó rendelkezések kivételével. Gibraltár kérésére nem alkalmazzák a Közös Vámtarifát, és nem nyernek alkalmazást az áruforgalom szabadságának szabályai sem.³⁰

5. A Feröer szigetekre, az Egyesült Királyság ciprusi felségvezeteire, a Csatorna-szigetekre és Man szigetére vonatkozó kivételes rezsim

A 227. Cikk (5) bekezdését az 1972. évi Belépési Okmány 26. Cikkének (3) bekezdése iktatta a Szerződés szövegébe. A felsorolt területekre a Szerződés hatálya nem terjed ki.

21 Az innen származó áruk nem felelnek meg a 9. és 10. Cikk feltételeinek, különösen nem tekinthetők szabad forgalmú áruknak az ESZAKSz értelmében, a Közösségbe irányuló exportjuk esetében azonban vámoktól mentesek. Hasonlóképpen vámmentes a Közösségi származású áruk ide irányuló exportja is. Nem vonatkozik a területekre a az autonóm és szerződéses kereskedelempolitika, a közös agrár- és halászati politika. Vö. Hummer, Rdnr. 40.

22 Hiv. I. L 295/35, 1979. november 22. További Algériát érintő jogforrások a technikai és pénzügyi együttműködésről szóló jegyzőkönyvek (Hiv. I. L 263/37, 1978. szeptember 27. és L 337/2, 1982. november 29.) és egy egyezmény az ESZAK-kal (Hiv. I. L 263/119, 1978. szeptember 27.).

23 Lásd EuB 148/77. sz. ügy, *Hanen/HZA Flensburg*, Slg. 1979, 1787.

24 Az EGKSz emiatt nem került módosításra, de St. Pierre és Miquelon ténylegesen megszűnt „tengerentúli országnak és területnek” lenni, és részévé vált a Közösség vámterületének. A Tanács 1986. június 30-i, 86/283/EGK sz. határozata alapján Saint-Pierre-et-Miquelon-ra nézve a „tengerentúli országokkal és területekkel fennálló társulási szabályok irányadók. Részletesen, Hummer, Rdnr. 42.

25 Uo.

26 Az ezen az alapon társult országok felsorolásához lásd a Tanács 1986. június 30-i, 86/283/EGK sz. határozatának I. sz. függelékét.

27 EuB 147/43 sz. ügy, *Lensing/Hauptzollamt Berlin Packhof*, Slg. 1973, 1543.

28 Ezeket a tengerentúli országokat és felségterületeket az 1972. évi Csatlakozási Egyezmény VI. sz. függeléke (Hiv. I. L 73/137) sorolja fel. Az EK ezen országok számára az 1972. évi Csatlakozási Egyezmény 22. sz. jegyzőkönyvében (Hiv. I. L 73/177) társulási- vagy kereskedelmi egyezmény kötését ajánlotta fel.

29 Vö. az Európai Bíróság 1979. október 4-i 1/78. sz. állásfoglalását Slg. 1979, 2871.

30 Gibraltár jogállásához lásd részletesen Hummer, Rdnr. 47.

5.1. A Feröer-szigetek

A Feröer-szigetek az Atlanti óceán északi részén, Skócia és Izland között található. A VIII. században ír, a IX. században viking, a XI. században norvég, majd 1380-tól dán birtok. 1948-ban önkormányzatot kapott.

Az (5) bekezdés a) pontja szerint a Dán Királyság kormánya 1975. december 31-ig nyilatkozhatott úgy, hogy a Szerződést a Feröer szigetekre is alkalmazzák. A nyilatkozatra azonban nem került sor. Az ebből eredő problémák megoldásához szükséges rendelkezéseket az 1972. évi Belépési Okmány 2. sz. jegyzőkönyvének 3. Cikk (2) bekezdése szerint a Tanács a Bizottság javaslatára hozza meg.³¹

5.2. Az Egyesült Királyság ciprusi felségterületei

Az (5) bekezdés b) pontjának szabálya szerint a Szerződés nem alkalmazható az Egyesült Királyság ciprusi felségterületeire. Ezzel összefüggésben a Bizottság azon az állásponton van, hogy nevezett területek (Akrotiri és Dhekelia) 1960-ban nem váltak a Ciprusi Köztársaság részévé. Az 1972. évi Csatlakozási Egyezmény függelékében kiadott közös nyilatkozat szerint az EK és a ciprusi területek között viszonyt az EK és a Ciprusi Köztársaság közötti egyezményben kell szabályozni. A Közösség és a Ciprusi Köztársaság közötti technikai és pénzügyi együttműködésről szóló 1983. december 20-i jegyzőkönyv azonban nem vonatkozik az Egyesült Királyság ciprusi területeire. Az EGK és Ciprus között 1972. december 19-én megkötött társulási egyezmény 16. Cikke szerint az egyezmény brit felségterületekre is érvényes. A társulási megállapodás 2. Cikk (3) bekezdése alapján 1987. május 5-én a Bizottság és a Ciprusi Köztársaság képviselői aláírásukkal vámuniót hoztak létre az EGK és Ciprus között.³²

5.3. Csatorna-szigetek és Man szigete

A Csatorna-szigetek szigetcsoport a La Manche-ban Normandia közelében. Két szigete Jersey és Guernsey (valamint ez utóbbi tartozékai Sark, Herm, Jethon, Brechon és Lihon) Nagy-Britannia tartozéka. Man szigete önkormányzattal rendelkező sziget az ír tenger északi részén.

Az (5) bekezdés c) pontja szerint a Csatorna-szigetek és Man szigetére az EK csak annyiban alkalmazandó, amennyiben ez az 1972. évi Csatlakozási Egyezmény szabályainak alkalmazásához szükséges. Az 1972. évi

Csatlakozási Egyezmény 3. sz. jegyzőkönyv 1. Cikke kimondja, hogy a vámokra és a mennyiségi korlátozásokra vonatkozó közösségi szabályok a fenti területekre alkalmazást nyernek.³³

6. Az európai mini államok

Az irodalomban néhány európai mini államot rendszeresen kapcsolatba hozzák a 227. Cikk (4) bekezdésével, azt feltételezve, hogy az külkapcsolatai gyakorlása terén nem teljesen szuverén. A valóságban azonban csak néhány miniállam tartozik a Közösség vámterületéhez.

6.1. San Marino

San Marino önálló állam, melyet valószínűleg 301-ben alapítottak. Önállóságát a Pápai Állam is elismerte. Első alkotmánya 1299-ben készült. Az 1599. évi Statútumot módosító 1939. évi alkotmány értelmében Olaszország védelme alatt áll. Olaszország és San Marino között vámunió áll fenn (1939. március 31-i egyezmény). San Marino a 1496/68. (EGK) sz. rendelet 2. Cikke alapján tartozik a Közösség vámterületéhez.

6.2. Monaco

Monaco a középkorban Genova birtoka volt. 1454-től fejedelemség, 1605-ben spanyol, 1641-ben francia védnökség alá került. 1815-től 1861-ig szárd, majd ismét francia fennhatóság alá került. 1911 óta alkotmányos állam. Az 1918. július 17-i szerződés protektorátusszerű kapcsolatot hozott létre Franciaországgal. Ezen szerződés 2. Cikke szerint Monaco csak a francia kormány előzetes hozzájárulásával köthet nemzetközi szerződéseket. Az 1962. decemberi alkotmány szerint Monaco olyan örökletes-alkotmányos királyság, mely külkapcsolataiért maga felel. Mivel Monaco 1963. május 18-án vámegezményt kötött Franciaországgal, így a közösségi vámterülethez tartozik.

6.3. Andorra

Andorra Spanyolország és Franciaország határán fekvő területe 1278 óta a francia Foix grófja és a spanyol Urgel püspöke közös fennhatósága alatt állt. Foix grófnak jogai a XIV. században Navarra grófjára, a XVII. században a francia államfőre szálltak. 1868-ban polgári alkotmányt vezettek be.

Andorrát külpolitikailag ugyan Franciaország képviseli, de az EK csak alapvetően nem alkalmazható Andorra-ra.

31 A Tanács 2808/84 (EGK) sz. rendelete jóváhagyta az egyrészt az EGK másrészt Dánia kormánya illetve Feröer helyi kormánya között az Észak-Atlanti vizeken történő lazachalászat tárgyában kelt megállapodást. A Tanács 3980/87. (EGK) sz. rendelete pedig intézkedéseket fogantatott a halállomány megtartása és gazdaságossá tétele tárgyában a Feröeren regisztrált hajókkal szemben, illetve a 3981/87. (EGK) sz. rendelettel a Färöer vizein halászó halászhajók számára kvótákat állapított meg. *Hummer*, Rdnr. 49.

32 *Hummer*, Rdnr. 50.

33 *Hummer*, Rdnr. 51.

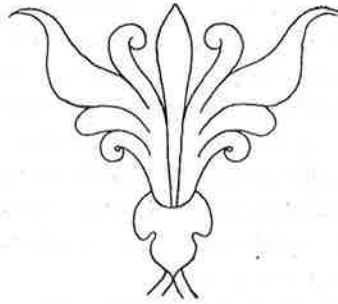
Az Andorra és Franciaország közötti áruforgalmat egy 1867-ben kelt jegyzékváltás szabályozza. A spanyol és portugál csatlakozás záróokmányához fűzött közös nyilatkozat szerint az 1985. évi Csatlakozási Egyezmény hatálybalépését követő 2 éven belül egységes kereskedelmi rendszert kell felállítani. Az egyezmény megkötésére az 1990. június 28-án folytatott levélváltás alakjában került sor.³⁴

6.4. *Liechtenstein*

A Liechtensteini Hercegség Svájjal áll vámunióban, a közösség jog hatálya Liechtensteinre nem terjed ki.

7. *Vatikán*

Az 1929. február 11-i Lateráni Szerződés alapján a Pápai Állam önálló állam, arra az EKSz hatálya nem terjed ki.³⁵

34 *Hummer*, Rdnr. 51. A levélváltást lásd Hiv. I. L. 374, 1990. 12. 31., 11. l.

35 *Hummer*, Rdnr. 52.